

**Семінар 26. Принцип зациклювання.
18.05.2019**

Принцип зациклювання. Якщо система може знаходитись лише в скінченій кількості станів, і кожний наступний стан однозначно визначається за попереднім, то система з деякого моменту зациклиться.

1. В поліклініці сто кабінетів, а працює тільки один лікар. На кожній із дверей поліклініки висить табличка «Лікар в кабінеті № ...». Лікар і правда сидить в одному із кабінетів. Відвідувач поліклініки починає шукати лікаря з першого кабінету, керуючись табличками. Обов'язково ли: а) відвідувач знайде лікаря; б) повернеться к першому кабінету; в) побуває в кабінеті, в якому вже був; г) рано або пізно почне ходити по колу; д) знайде лікаря, якщо всі таблички різні; е) повернеться к першому кабінету, якщо всі таблички різні?

2. а) Петя написав на дошці двозначне число. Після цього він помножив його в голові на 23 і написав останні дві цифри результату. Потім він знову помножив результат на 23 і написав 2 останні цифри, і т.д. Доведіть, що послідовність записуваних чисел зациклиться.

3. Якою цифрою закінчується число 2^{2019} ?

4. Знайдіть 2016-ту цифру після коми в десятковому розкладі дробу $\frac{1}{14}$.

5. В послідовності 20013486... кожна цифра, починаючи з п'ятої, дорівнює останній цифрі суми чотирьох попередніх цифр. Довести, що в цій послідовності знову зустрінеться вся четвірка 2001.

Принцип зациклювання назад (обернений хід). Якщо в умовах принципу зациклювання кожний попередній стан однозначно відновлюється по фіксованому числу послідувачих, то система зациклиться без передперіоду.

6. а) Нескільки вершин кінцевого графа з'єднані стрілками. Відомо, що з кожної вершини виходить рівно одна стрілка. Доведіть, що в цьому графі є цикл (т.е. можна, починаючи з деякої вершини, пройти по стрілкам і повернутися в цю вершину).

б) Відомо також, що в кожну вершину входить рівно одна стрілка. Доведіть, що граф складається з одного або кількох непересекаючихся циклів.

7. Відновлено, що погода на Сиріусі в даний день повністю визначається попереднім тижнем. Варіанти погоди: магнітна буря, метеоритний дощ, штиль. Останній тиждень йшов метеоритний дощ. Доведіть, що тижні "дощу" завжди були та будуть.

8. В последовательности цифр 1, 1, 4, 6, 1, 1, 8, 0, 9, ... каждая цифра, начиная с четвертой, равна последней цифре суммы трех предыдущих.

а) Докажите, что какая-нибудь комбинация из трех цифр в этой последовательности встретится бесконечное число раз.

б) Докажите, что можно найти повторяющуюся комбинацию среди первых 1003 цифр этой последовательности.

в) Встретятся ли в этой последовательности еще раз цифры 1, 1, 4, идущие подряд?

г) Встретятся ли цифры 1, 8, 2, идущие подряд?

д) Встретятся ли цифры 2, 7, 4, идущие подряд?

9. Кожне наступне число в послідовності цілих чисел одержується з попереднього так: число підноситься до квадрату, і з нього викреслюється всі цифри, крім останніх чотирьох. Доведіть, що послідовність періодична, і довжина періоду не більше 10000.

10. На доске написано трехзначное число. Каждую минуту считают сумму квадратов цифр числа на доске и записывают ее вместо самого числа. Докажите, что последовательность чисел, появляющихся на доске, заиклится.

11. Доведіть, що в послідовності Фібоначчі є член з номером, більшим 1000, який дає остачу 5 при діленні на 2019.

12. Кубик Рубик виведено з первісного стану деякою комбінацією поворотів. Доведіть, що завжди можна повернути його в первісний стан, виконавши цю комбінацію ще декілька раз.

13. а) По кругу стоит несколько коробочек. Каждая из них может быть пустой или содержать один или несколько шариков. Сначала из какой-то коробочки берутся все шарики и раскладываются по одному по часовой стрелке, начиная со следующей коробочки. На следующем ходу раскладывают шарики из той коробочки, в которую попал последний шарик на предыдущем ходу, и т.д. Докажите, что в какой-то момент повторится начальное расположение шариков.

б) Обязательно ли повторится начальное расположение шариков, если раскладывать шарики начиная не со следующей, а с текущей коробочки?

14. На доске написано простое число p . Каждую минуту его изменяют: умножают на 2 и прибавляют 3. Докажите, что когда-нибудь получится составное число.

15. Дана бесконечная последовательность цифр. Известно, что количество различных подпоследовательностей из 15 цифр равно количеству различных подпоследовательностей из 16 цифр. Докажите, что эта последовательность цифр периодична.

16. Наступний член послідовності натуральних чисел дорівнює останній цифрі добутку двох попередніх. Доведіть, що послідовність а) періодична; б) довжини менше 17.

17. Доведіть, що рівняння не мають розв'язків в натуральних числах $8x^4 + 4y^4 + 2z^4 = t^4$;

Для удовольствия

1. В стране Топляндии дорог много, а тупиков и вовсе нет. Рыцарь едет по этой стране, поворачивая на развилках а) на самую левую б) то на самую левую, то на самую правую дорогу. Докажите, что когда-нибудь он вернется в начало пути.
2. Последовательность натуральных чисел задана рекуррентным співвідношенням $a_{n+1} = s(a_n)^2 + 1$, где s – сума цифр. Доведіть, що ця послідовність періодична.
3. Доведіть, що $\sqrt{2}$ – ірраціональне число.
4. Доведіть, що рівняння не мають розв'язків в натуральних числах: а) $x^2 + y^2 + z^2 = 2xyz$; б) $3^n = x^2 + y^2$.
5. У новорічну ніч на підвіконні стояли у ряд (зліва направо) герань, крокус та кактус. Щоранку Маша, витираючи пил, міняє місцями квітку справа з квіткою в центрі. Вдень Таня, поливаючи квіти, міняє між собою ту, що в центрі, з тією, що зліва. У якому порядку будуть стояти квіти через 365 днів, тобто наступної новорічної ночі?
6. Яку остачу при діленні на 7 дає число 4^{395} ?
7. В селищі Кентаврії є 1000 хатинок, в кожній з яких живе по одному єдиноріжку. В один чудовий день кожен переїжджає з своєї хатинки в якусь іншу. Після переїзду в кожній хатинці живе рівно один жилаць. Доведіть, що можна так пофарбувати всі хатинки в три кольори, щоб у кожного хазяїна колір нової хатинки відрізнявся від кольору старого.
8. В алфавите людоедского племени 10 букв: А, Е, Ё, И, О, У, Ы, Э, Ю, Я. Людоедские шпионы обмениваются зашифрованными сообщениями. Алгоритм шифрования заменяет каждую из 10 людоедских букв на какую-то другую букву, причём разные заменяются на разные.
  - а) Докажите, что после нескольких применений этого алгоритма мы вернёмся к исходному тексту.
  - б) Мы не знаем правило замены, но у нас есть зашифрованный текст и программа, реализующая алгоритм шифрования. Программу можно запускать любое число раз. Какое наименьшее число раз нужно запустить эту программу, чтобы наверняка прочитать расшифрованное сообщение?
  - в) Слово АИУЭО после однократного применения алгоритма шифрования превратилось в ЁЭИОЯ. Может ли оно после еще нескольких применений этого же алгоритма превратиться в слово АУЮИЭ? Если может, то через сколько (укажите все варианты)?